

A magyar gazdaság helyzete és kilátásai (2006-2007)

A 2006. évi gazdasági folyamatok főbb jellemzői

A világgazdaság jellemzői

2006-ban a világgazdaság már harmadik éve mutat jelentős, 5 százalék körüli növekedési dinamikát – a nominálisan magas és tovább emelkedő olajárak valamint a szigorodó monetáris feltételek ellenére is. Bár a jó konjunktúra motorja továbbra is az ázsiai térség (elsősorban Kína és India) és az Egyesült Államok, 2006 új vonása, hogy a gyorsuló növekedés regionálisan kiegyenlítettebbé vált a korábbiakhoz képest. Az Európai Unió teljesítménye ugyanis hat éve nem látott mértékben emelkedett, noha az EKB – az inflációerősödés veszélyét elhárítandó – folyamatosan növelte az irányadó kamatlábat.

A rekordmagasságú olajárszint ellenére a nemzetközi infláció minimálisan nőtt (a fejlett országokban 2,3 százalékról 2,6 százalékra). A munkanélküliség rátája viszont a világgazdaság mindhárom nagyrégiójában csökkent, ami a növekedés egyik meghatározó faktorának bizonyult.

A világkereskedelem bővülésének üteme továbbra is meghaladta a GDP emelkedését; az áruk és szolgáltatások forgalmának növekedése a tavalyi 7,4 százalékról 9 százalékra gyorsult.

A magyar gazdaság általános jellemzői

A világgazdaság és ezen belül az európai konjunktúra élénkülésével ellentétben a magyar gazdaság növekedési üteme némileg az előző évi alatt maradt. A kedvezőbb külső feltételek hatása ugyan megjelent a nettó export húzóerejének erősödésében, de ez nem tudta kompenzálni a felhalmozás visszaesését. E kedvezőtlen szerkezeti változás – különösen a feldolgozóipari beruházások huzamosabb ideje megfigyelhető pangása/csökkenése – kínálati oldalról kockáztatja a dinamikus export fenntarthatóságát. A háztartások fogyasztása élénkült, de korántsem a választási évekre jellemző mértékben; növekedési üteme elmaradt a GDP termelésétől.

A beruházások előző évhez képest mérséklődő dinamikája a versenyképesség javulása szempontjából kedvezőtlen szerkezetet takar. A 2005. évinél alacsonyabb működőtőke-beáramlás háttérben a Budapest Airport által magasra srófolt bázis húzódik meg.

A bruttó hazai termék 3,9 százalékos bővülésével szemben annak belföldi felhasználása csökkent, ami erőteljes külső egyensúlyjavulásra utal. A külkereskedelmi mérleg hiánya abszolút értékben és az exporthoz viszonyítva is kisebb az előző évinél. Az áru- és szolgáltatás-export/import növekedése közti rés tágulása húzódik meg a fizetésimérleg-egyenleg javulásának háttérben is.

A fogyasztói infláció az esztendő első felében mérséklődött, elsősorban a választásokra készülőkormányzati politikának köszönhetően, amely csökkentette a fogyasztási adókat és korlátozta a hatósági áremelést. A második félévben bekövetkező gyorsulás az élelmiszerár-sokkon túl a megszorító jellegűvé váló gazdaságpolitikai fordulat következménye. Ennek hatására az éven belüli infláció jelentősen erősödik az előző évi 3,3 százalékhoz képest.

Az infláció első félévi csökkenése ellenére – a bekövetkezett euró- és dollárkamatemelés, továbbá a forintárfolyam-gyengülés okán – nem folytatódott a kamatesés, júniustól pedig a Monetáris Tanács, a költségvetési kiigazítás következtében megnőtt inflációs veszélyre hivatkozva, hónapról hónapra emelte a jegybanki kamatlábat. Prognózisunk szerint az év végére az irányadó kamatláb 8,25 százalékra emelkedhet az egy évvel korábbi 6 százalékról.

A forint árfolyama éves átlagban 8 százalékkal gyengül az euróhoz viszonyítva; az euró évi végi értéke 274 forintra várható az egy évvel korábbi 253 forinttal szemben.

A háztartások nettó finanszírozási képessége kissé romlik, mert a lakosság eladósodása gyorsabban nőtt, mint a bruttó megtakarítása. A vállalkozások bankszektorral szembeni nettó forrásigénye viszont alig emelkedett, amiben szerepe volt a tulajdonosi hitelek felgyorsuló bővülésének is. Az államháztartás hiánya – az évközi kiigazítás ellenére is – rekordmagasságú, annak ellenére, hogy a GDP arányában számított nettó kamatszolgálat mérséklődik. A választások évében ugyanis majdnem a duplájára emelkedett az elsődleges deficit, aminek következtében jelentősen erősödött a fiskális keresleti hatás (a GDP 0,8 százalékaról 1,8 százalékra).

A folyó fizetési mérleg hiánya az előző évi 6 milliárd euróról 6,8 milliárdra emelkedik, a GDP 6,8 százalékaról 7,9 százalékára. A külső finanszírozás igénye azonban ennél kevésbé nő, ám a múlt évihez képest romlik annak finanszírozási összetétele, amennyiben mérséklődik az adósság növekedésével nem járó fedezet aránya.

Az eredetileg rendkívül szigorúra előirányzott jövedelempolitikával szemben az államháztartásban és a versenyszférában is a vártnál lényegesen gyorsabb volt a nettó keresetkiáramlás, amiben szerepe volt a minimálbér jelentős (9,6 %-os) emelésének, a garantált bérminimum bevezetésének és a béreket terhelő elvonások csökkentésének. A reálkeresetek emelkedését csak a második félévi magasabb infláció mérsékelte a nemzetgazdaság termelékenységével nagyjából megegyező ütemre.

A gazdasági aktivitás javulása 2006-ban is inkább a munkanélküliek számának növekedésében jelent meg, a foglalkoztatás ugyanis továbbra is stagnált.

A magyar gazdaság főbb területeinek jellemzői

Külkereskedelmünk erőteljes dinamizálódást mutatott. Az exportban átlagot meghaladóan bővült a korszerű, feldolgozott termékek és beruházási javak értékesítése – kapcsolódva a külső konjunktúra-élénkítés keresleti szerkezetéhez. Folytatódott a külkereskedelem néhány éve megindult relációnkénti átrendeződése, amennyiben csökkent az EU-15-ök súlya a többi európai ország és Kína javára.

Az *ipar* kibocsátásának üteme 10 százalékra gyorsult - az előző évi viszonylag magas bázison - legfontosabb exportpiacaink erősödő konjunktúrája nyomán, de ezúttal a kétszámjegyű dinamikához a belföldi eladások bővülése is hozzájárult. Az összteljesítményt döntően továbbra is a multinacionális cégek befolyásolták, ágazatilag tekintve a gépgyártás néhány szakágazata. Számos munkaigényes területen esett viszont a kibocsátás (élelmiszeripar, textilipar, nyomdaipar).

Az *építőipar* teljesítménytöbblete – a dinamikus évkezdet ellenére – 2006-ban jelentősen mérséklődik. A lakásépítés visszaesése mellett ugyanis megtört az autópálya-építés korábbi kiemelkedő lendülete. Az irodapiac beruházásai viszont töretlenül folytatódtak.

A *kiskereskedelem* – a választási években szokásos tendenciával szemben – alig jelez forgalomerősödést. Ennek oka részben a magas jövedelműek viszonylag telített fogyasztásában (a nem élelmiszertermékek keresletének dinamikája mérséklődött), részben a megszorító intézkedések hatásában jelölhető meg. A kedvező jövedelemhelyzet az alacsonyabb jövedelműek élelmiszer és élelmiszerjellegű keresletét tágítva eredményezett az előző évihez képest gyorsulást ebben a termékkörben.

A *mezőgazdaság* bruttó kibocsátása csökken. A növénytermelés a kedvezőtlen időjárás, az erősödő importverseny és a fóliás termelők kedv lanyhulása miatt kb. 8-10 százalékkal elmarad a 2005. évitől. Az állattenyésztés és az állati termékek előállítására a tavalyi mély

bázison 1-2 százalékkal emelkedett. Az ágazat jövedelmezősége az előző évi szinten marad, mert az inputok drágulását ellensúlyozni tudta a zöldségek és a gabona áremelkedése, illetve a földalapú direkt támogatások növekedése.

A *privatizáció* 2006-ban a politikai ciklusnak ebben a szakaszában szokatlan lendülettel folytatódik. Igaz, ez nem a tranzakciók számában, hanem a bevételekben mutatkozik meg egyetlen nagy, tavalyi döntés áthúzódó hatásaként. Az ÁPV Rt. a MOL-opció lehívása és néhány kisebb tranzakció nyomán már az első félévben elérte a tervezett 230 milliárd forintos bevételt, amihez év végéig még több tízmilliárd adódhat.

A magyar gazdaságban – a régió más országaihoz hasonlóan – az elmúlt időben is nőtt a vállalatfelfvásárlások és összeolvadások értéke. A *fúziók* lehetnek a növekvő számú felszámolások alternatívái, ugyanakkor az elvileg versenykorlátozó állami támogatások helyettesítői is. Az utóbbiak mértéke és módszere 2006-ban nem változott lényegesen.

A 2007-re szóló gazdasági prognózis főbb tételei

2007. évi prognózisunkat a következő feltételezések mellett állítottuk össze:

1. A nyersolaj ára – normál politikai és természeti feltételek mellett – a korábbiaknál lényegesen lassabban, de emelkedik. Éves átlaga 75 dollár körül alakul, ami a Brent, a Dubai és a West Texas Intermediate alapján számított középérték. A drágulást azonban a felhasználók abszorbeálják, hatása nem fog érdemben megjelenni a világgazdaság inflációjában.
2. A világgazdasági növekedést veszélyeztető másik globális tényező, az USA gazdaságának egyensúlyvesztése, továbbra is fennmarad. Lassítja az Egyesült Államok és ezen keresztül a világgazdaság növekedését a kamatemelésekben tükröződő szigorú monetáris politika is.
3. A magyar gazdaság növekedése szempontjából közvetlenül érdekelt területek fejlődésének lassulása mérsékli a nettó export húzóerejét és a beruházások lendületét is.
4. A várható gazdaságpolitikai fordulat következtében a szigorodó fiskális és jövedelempolitika – amelyekhez szigorú monetáris politika kapcsolódik – összességében olyan belső kereslet-megszorítást eredményez, amelynek következtében elkerülhetetlenné válik az egyensúly javítása érdekében meghozandó növekedési áldozat.

Összességében mind a valamelyest kedvezőtlenebb külső feltételek, mind a restriktív gazdaságpolitika a növekedési ütem lényeges lassulása irányába mutat, ami megalapozza a külső és belső egyensúly javulását. Részleteiben tekintve *2007-re a következő növekedési pálya rajzolódik ki:*

1. Az Európai Unióhoz való reálkonvergencia lelassul, mivel a hazai GDP növekedési üteme 2,6 százalékra mérséklődik.
2. A reálnövekedés lényegében a külgazdasági körülményeknek köszönhetően marad fenn, a háztartások fogyasztása és ingatlan-felhalmozása csökken, a hazai vállalkozói kör kibocsátásának mérséklődésével együtt.
3. A 3-4 százalék körül várható beruházási dinamika alapvetően az EU-pénzeknek, a multinacionális cégek fejlesztéseinek lesz köszönhető. A külföldi működő tőke beáramlása hazánkba mérséklődik a befektetők idei elbizonytalanodása és az EU jövő évi bővítése nyomán.
4. A munkaerőpiac tendenciái romlanak, a foglalkoztatás csökken, a munkanélküliség rátája tovább emelkedik.
5. Az infláció erősödik, éves átlagban 6 százalék fölé kerül.
6. A reálkeresetek kb. 4 százalékkal esnek, ennél nagyobb zuhanás várható az államháztartásból finanszírozottak körében.

7. A kivitel és a behozatal dinamikája is csökken, de a fogyasztás esése és a beruházási ütem mérséklődése következtében az importnövekedés jobban lassul. A külkereskedelmi mérleg hiánya ezért historikusan alacsony szintet, 1,6 milliárd eurót fog mutatni.
8. Jelentősen javul a külső egyensúly, tekintettel a belföldi felhasználás 2 százalékos visszaesésére. A folyó fizetési mérleg hiánya a GDP százalékában 6 százalékra, a külső finanszírozási igény 4,7 százalékra csökken. Minthogy a hazai tőkeexport némi mérséklődésére számítunk, a nem adósságeneráló finanszírozás újból elérheti a külső finanszírozási igény felét.
9. A kedvezőtlené vált fogyasztásbővülési kilátások (nagyobb infláció, munkanélküliségi veszély, reáljövedelem-csökkenés, megtakarítások adóterhelése) óvatosabb költsékezési, eladósodási magatartást vált ki a háztartások körében. Noha a bruttó megtakarítás stagnál, a hitelfelvétel visszaesik, ezért a nettó megtakarítási ráta a GDP százalékában 4,4 százalékra emelkedik (a 2006. évi 3,9 %-ról).
10. Bár a jövő évi költségvetést – a konvergenciaprogramból kivehető döntések alapján – a „ha minden jól megy” feltételezésével állítják össze, amennyiben a folyamatok év közben eltérést mutatnak az előirányzottaktól, akkor – megítélésünk szerint – a kabinet további kiigazító lépéseket tesz. Ez ugyanis hitelessége visszaszerzésének minimális előfeltétele. Ezért elfogadjuk, hogy a 2005. évi GDP-arányos államháztartási hiány 3,3 százalékponttal csökken, az államháztartás finanszírozási igénye pedig 4,5 százalékponttal. A megszorítás – a GDP-ben mért kamatterhek emelkedése mellett – az elsődleges egyenleg javítására irányul, amely azonban még így is deficitet fog mutatni.
11. A forint euróárfolyamát várhatóan több tényező is erősíti, bár a lakossági devizahitelfelvétel mérséklődése gyengülő támaszt jelent. Éves átlagban 268 forintos euró- és 210 forintos dollárárfolyamot prognosztizálunk.
12. Amennyiben sikeresnek látszik az államháztartás konszolidációja, az inflációt erősítő szabályozási sokk pedig átmenetinek bizonyul, továbbá ha a nemzetközi kamatemelési hullám lecseng, akkor az MNB az év közepétől lazíthat a monetáris kondíciókon. Prognózisunk szerint 2007 végére 7,25 százalékra csökkenhet az irányadó kamatláb.
13. Az ipari termelés dinamikája jelentősen hül, részint az alacsonyabb exportütem miatt, részint a belföldi értékesítés visszaesése következtében.
14. Az építőipar teljesítménye a 2006. évi szint közelében alakulhat.
15. A kiskereskedelmi forgalom dinamikája lényegesen, 1,5 százalékra csökken a kedvezőtlenebb piaci feltételek mellett.
16. Normális időjárási feltételek esetén az agrárágazat bruttó termelése 6,5 százalékkal nő a két éve tartó jelentős visszaesést követően, de még így is lényegesen alatta marad a 2004. évi kibocsátási szintnek.
17. 2007-ben az ÁPV Rt. a hozzá tartozó, közel 200 milliárd forintos értéken nyilvántartott eladható vagyon egy részének értékesítésén kívül szerepet vállalhat más állami tulajdonosok privatizációs lépéseinek lebonyolításában is. Elképzelhető, hogy a főreszvényesek – elsősorban a gazdasági tárca – maguk adják el cégeiket. Lehetséges, hogy 2007-ben döntés születik végre az intézményes magánkézbe adás lezárásáról és az egységes vagyontörvény megalkotásáról.
18. A verseny azokon a részpiacokon élénkülhet jövőre, ahol a jövedelmek és a lakossági hitelfelvétel visszaesése miatt csökken a kereslet, vagy ahol a liberalizálás újabb lépései várhatók, mint a villamosenergia- és gáziparban.
19. Az elvonások növekedése idején, a helyettesítési hatás miatt minden bizonnyal erősödik majd a vállalati nyomás az állami támogatások kiterjesztésére. A támogatások azonban csökkenhetnek, illetve bonyolult, bizonytalan kimenetelű engedélyezési eljárásokon kell keresztülmenniük, ha a kisösszegű támogatások szabálya alá tartozó segítség értékhatárának

felemelésével párhuzamosan a módosított uniós előírások nem az eddig számított támogatástartalmat, hanem a segítség teljes összegét vennék figyelembe.

Összefoglaló számszerű előrejelzés (előző év= 100%)

Megnevezés	2005	2006**	2007**
GDP termelés	104,1*	103,9	102,6
GDP belföldi felhasználása	100,8*	99,4	98,3
Állóeszköz-felhalmozás	106,6*	104,5	103,5
Háztartások fogyasztása	102,1*	102,6	99,0
Reálkereset	106,3	104,0	96,0
Háztartások nettó megtakarításának növekménye, md forint	869	900	1100
Ipari termelés	107,3	110,0	103,6
Építőipari termelés	116,6	101,5	100,0
Kiskereskedelmi forgalom	104,5	104,8	101,5
Mezőgazdasági termelés	90,6	96,5	106,5
Kivitel (folyó áron, euróban)	112,2	116,0	110,0
Behozatal (folyó áron, euróban)	109,1	114,5	108,0
Külkereskedelmi mérleg egyenlege, md euró	-2,9	-2,6	-1,6
Folyó fizetési mérleg egyenlege, md euró	-6,0	-6,8	-5,5
Működőtőke-beáramlás tulajdonosi hitelekkel, md euró	5,6	4,5	4,0
Államháztartás hiánya a GDP százalékában (ESA egyenleg) – nyugdíjkorrekcióval	7,5	10,1***	6,8***
Fogyasztói árindex, évi átlag	103,6	103,7	106,4
Jegybanki irányadó (kéthetes betéti) kamat, év végén	6,0	8,25	7,25
3 hónapos állampapír hozama, év végén	6,0	8,3	7,3
Forint/euró árfolyam, év végén	253	274	268
Munkanélküliség rátája, évi átlag	7,2	7,5	8,0
Alkalmazásban állók száma	99,9	99,6	98,0

1 táblázat – Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, Magyar Nemzeti Bank

(*: előzetes)

(**): Pénzügykutató Zrt. prognózis)

(***): elfogadva a konvergenciaprogram előirányzatait)

Készítették: Antal László, Antalóczy Katalin, Halász György Imre, Juhász Pál, Mohácsi Kálmán, Petschnig Mária Zita, Várhegyi Éva, Voszka Éva

Szerkesztette: Petschnig Mária Zita